

До 175-річчя
Національного
педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П.ДРАГОМАНОВА

Інститут соціології, психології та управління

ПСИХОЛОГІЯ: КОМПЛЕКС ТИПОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ

Навчальний посібник

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА**

Інститут соціології, психології та управління

**ПСИХОЛОГІЯ:
КОМПЛЕКС ТИПОВИХ
НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ**

Навчальний посібник

Київ 2008

УДК 15 (073)

ББК 88

П 86

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1.4/18-Г-2213 від 27 жовтня 2008 року)*

Психологія: комплекс типових навчальних програм. Навчальний посібник. – К.: Видавництво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2008. – 243 с.

У посібнику представлено зміст і структуру навчальних планів з професійної та практичної підготовки студентів ВНЗ за спеціальністю «Психологія». Програми за змістом та інформаційною насиченістю відбивають рівень сучасних досягнень психологічної науки, в них відображено психологічні технології впливу на духовне становлення особистості. Крім того визначено змістовий контекст та види лекційних, практичних, семінарських і лабораторних занять, розроблено завдання для самостійної роботи студентів відповідно до вимог модульно-рейтингової системи навчання.

Навчальний посібник підготовлений згідно з вимогами Державного галузевого стандарту і розрахований для роботи викладачів і студентів ВНЗ III і IV рівня акредитації, слухачів Інститутів післядипломної освіти.

Авторський колектив:

Булах І.С. – доктор психологічних наук, професор
Артемчук О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент
Алексєєва Ю.А. – кандидат психологічних наук, доцент
Волошина В.В. – кандидат психологічних наук, доцент
Ставицька С.О. – кандидат психологічних наук, доцент
Рось Л.М. – кандидат психологічних наук, доцент
Лупійко Л.В. – старший викладач
Кашпур Ю.М. – викладач
Співак Д.М. – викладач
Ніколаєв Л.О. – викладач

РЕЦЕНЗЕНТИ:

ЧЕПЕЛЄВА Н.В., член кореспондент АПН України, доктор психол. наук, професор;

ПРИХОДЬКО Ю.О., докт. психол. наук, професор;

ЯМНИЦЬКИЙ В.М., докт. психол. наук, професор

ISBN 978-966-660-456-2

© Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова, 2008

© Булах І.С., Волошина В.В., Ставицька С.О., 2008

ЗМІСТ

Передмова

1. Навчальні програми з основних психологічних дисциплін для професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Психологія»

Програма курсу «Загальна психологія з практикумом» - (Ставицька С.О. канд. психол.наук, доц.).	6
Програма курсу «Історія психології» - (Рось Л.М. канд. психол.наук, доц.).	29
Програма курсу «Психологія розвитку та вікова психологія» - (Ставицька С.О. канд. психол.наук, доц.).	40
Програма курсу «Педагогічна психологія» - (Волошина В.В. канд. психол.наук, доц.).	65
Програма курсу «Соціальна психологія» - (Ставицька С.О. канд. психол.наук, доц.).	82 ✓
Програма курсу «Психодіагностика» - (Алексеева Ю.А. канд. психол.наук, доц.).	109
Програма курсу «Патопсихологія» - (Волошина В.В. канд. психол.наук, доц.).	121 ✓
Програма курсу «Основи психотерапії» - (Артемчук О.Г. канд. психол.наук, доц.).	141 ✓

2. Навчальні програми зі спеціальних курсів для практичної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Психологія».

Програма курсу «Акмеологія» - (Рось Л.М. канд. психол.наук, доц.).	157
Програма курсу «Психологія соціальної адаптації підростаючої особистості» - (Булах І.С. докт. психол. наук, проф.).	170
Програма курсу «Сімейна психологія» - (Кашпур Ю.М. викладач).	178
Програма курсу «Етнопсихологія» - (Лупійко Л.В. ст. викладач).	194
Програма курсу «Психологія релігії» - (Ставицька С.О. канд. психол.наук, доц.).	206
Програма курсу «Психологія реклами» - (Співак Д.М. викладач).	227
Програма курсу «Психологія тренерської діяльності» - (Ніколаєв Л.О. викладач).	233

90. Реан А. А. Агрессия и агрессивность личности // Психологический журнал. - 1996. - №5. - С. 3-18.
91. Регуш Л. А. Тренинг педагогической наблюдательности // Вопросы психологии. - 1983. - №3. - С. 86-93.
92. Рождественская Н. А. Роль стереотипов в познании человека человеком // Вопросы психологии. - 1986. - №4. - С. 69-76.
93. Ситниченко Л. А. Человеческое общение в интерпретациях современной западной философии. Критический анализ. - К.: Наукова думка, 1990. - 112 с.
94. Социальная психология классов. - М.: Мысль, 1985. - 296 с.
95. Уледов А. К. Общественная психология и идеология. - М.: Мысль, 1985. - 263 с.
96. Чалдини Р. Психология влияния - СПб.: Питер Ком, 1999. - 272с.
97. Шердаков В. Н. Понятие духовности // Вопросы философии. - 1996. - № 2. - С. 24 - 32.
98. Шестопад Е. Б. Личность и политика: критический очерк современных западных концепций критической социализации. - М.: Мысль, 1988. - 203 с.
99. Шпідлік Томаш. Духовність християнського Сходу / Пер. з італійської Мар'яни Прокопович. - Львів: ЛБА, 1999. - 496 с.
100. Щокін Г. В. Як ефективно управляти людьми: психологія кадрового менеджменту: Наук.-практ. посібник. - К.: Вид-во МАУП, 1999. - 400с.
101. Юзвак Ж. М. Духовність як психологічний феномен: структура та чинники розвитку // Філософська думка. - 1999. - № 5. - С. 139 - 150.
102. Ядов В. А. Социологическое исследование. - М.: Наука, 1972. - 239 с.

ПРОГРАМА КУРСУ «ПСИХОДІАГНОСТИКА»

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма курсу «Психодіагностика» розроблена з урахуванням вимог щодо удосконалення підготовки психологів, які повинні вміти здійснювати психодіагностичну роботу у всіх сферах їх практичної діяльності.

Мета курсу - забезпечення майбутніх психологів та педагогів теоретичними знаннями з основ психодіагностики та озброєння умінням застосовувати на практиці психодіагностичний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики.

Основні завдання навчального курсу:

1. Ознайомити студентів із класифікацією та характеристиками основних психодіагностичних методів.
2. Розкрити особливості психометричних основ психодіагностики організації та проведення
3. Висвітлити специфіку психодіагностики різних сфер психодіагностичного обстеження.
4. Охарактеризувати методи психодіагностики різних сфер особистості.

5. Сприяти особистісному та професійному зростанню студентів.
 Вивчення зазначеного курсу передбачає формування у студентів таких психологічних знань:

- предмет, основні завдання та теоретико-методологічні принципи психодіагностики;
- психометричні основи психодіагностики;
- теоретичні основи організації і проведення психодіагностичного обстеження;
- використання психодіагностичного інструментарію в різних соціальних сферах;
- особливості психодіагностики різних сфер особистості.

На основі цих знань у студентів повинні бути сформовані такі вміння:

- підбирати комплекс діагностичних методів для виявлення пізнавальних і особистісних характеристик людини;
- проводити психодіагностичне обстеження особистості;
- інтерпретувати діагностичні результати, робити висновки та прогнози щодо психологічного діагнозу;
- формулювати та оформляти психологічне заключення;
- здійснювати психодіагностику основних соціально-психологічних характеристик групи;
- використовувати у практичній діяльності методи статистичної обробки даних.

II. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розподіл навчального часу за розділами та видами занять:
 всього – 72 години, самостійна робота – 32 години, всього аудиторних 40, лекції – 14, практичні – 14, індивідуальні – 12, форма контролю - залік

1	2	Кількість годин							
		3	Аудиторні години						10
			4	5	6	7	8	9	
		Всього годин	Всього аудиторних	Лекції	Семінарські	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	Самостійна робота
	Модуль I.								
	Психодіагностика як наука								
1.	Тема 1. Історія та методологія психологічної діагностики			2		2			4

2.	Тема 2. Психометричні основи психодіагностики		2	2	6
	Модуль 2				
3.	Тема 3. Діагностика характерологічних особливостей особистості		2	2	6
4.	Тема 4. Діагностика когнітивної сфери особистості		2	2	4
5.	Тема 5. Діагностика емоційно-мотиваційної сфери особистості		2	2	4
	Модуль 3				
6.	Тема 6. Соціально-психологічне вивчення колективів		2	2	4
7.	Тема 7. Психолого-педагогічна психодіагностика		2	2	4
	Всього годин за навчальний рік:	72	14	14	32

III. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Модуль I. ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК НАУКА

Тема 1. Історія та методологія психологічної діагностики

1. Предмет психодіагностики як наукового знання.
2. Джерела психодіагностики. Виникнення індивідуального та групового тестування.
3. Етапи розвитку зарубіжної та вітчизняної психодіагностики.
4. Структура психодіагностики (предметна галузь психодіагностики, психометрія, психологічні методики, практична психодіагностика). Завдання психодіагностики.
5. Використання практичної психодіагностики в різних сферах соціальної практики: медичних установах (психіатрична експертиза), у консультативній діяльності (профвідбір і профорієнтація; оптимізація навчання і виховання), судово-психологічній експертизі, в галузі трудової діяльності.
6. Ситуації психодіагностики: ситуація клієнта; ситуація експертизи;

ситуації, обумовлені використанням психодіагностичних даних.

7. Професійно-етичні принципи в психодіагностиці: збереження таємниці, наукового обґрунтування, благополуччя клієнта, об'єктивності висновків, ефективності рекомендацій, відповідальності, етичної і юридичної відповідності.

8. Поняття професійних та аматорських тестів у психодіагностиці.

Основні поняття: психодіагностика, діагноз, номотетичний та ідеографічний підходи в психодіагностиці, інструктивні матеріали, профвідбір і профорієнтація, судово-психологічна і психіатрична експертиза, ситуація клієнта, ситуація експертизи, професійно-етичні принципи в психодіагностиці.

Тема 2. Психометричні основи психодіагностики

1. Психологічний тест як об'єктивне вимірювання. Умови об'єктивності. Етапи стандартизації. Норми виконання тесту.

2. Психометричні вимоги до методики: репрезентативність, надійність, валідність, достовірність.

- Репрезентативність. Необхідність статистичного відношення репрезентативності в практичній психодіагностиці. Репрезентативність тестових норм. Тематична репрезентативність.

- Надійність. Фактори надійності. Методи оцінки надійності (ретестова надійність, еквівалентна надійність, "розщиплення" тесту).

- Валідність. Типи валідності. Первинна валідність: зовнішня і внутрішня. Вторинна валідність: практична (прогностична і співпадаюча); теоретико-емпірична (валідність за об'ємом; оцінна; конструктивна).

- Достовірність. Прийоми забезпечення достовірності тесту.

3. Основні типи даних в психодіагностиці (L-дані, Q-дані, T-дані). Рівні і шкали вимірів. Види вимірів.

Основні поняття: репрезентативність, валідність (прогностична, співпадаюча, теоретико-емпірична, оцінна, конструктивна), достовірність.

Модуль II. ДІАГНОСТИКА ОСОБИСТОСТІ

Тема 3. Діагностика характерологічних особливостей

1. Групи методів вивчення особистості: спостереження, вивчення біографії, бесіда, інтерв'ю, експериментальні методи, проєктивні методи.

2. Предмет діагностики характеру.

3. Діагностика рис особистості. Конституційні, індивідуальні, особистісні риси. Опитувальники рис особистості (16 – PF опитувальник Р.Кеттелла).

4. Типологічна діагностика. Типологічні опитувальники (опитувальник Айзенка, опитувальник Х. Шмишека, ММРІ С. Хатуея та Дж. Маккінлі, СМІЛ Л.Собчик).

5. Проблема індивідуально-типологічних відмінностей особистості.

Основні поняття: теорії рис, теорії типів, спостереження, вивчення біографії, бесіда, інтерв'ю, експериментальні методи, проєктивні методи, типологічна діагностика, типологічні опитувальники.

Тема 4. Діагностика когнітивної сфери

1. Інтелект і розумовий розвиток: основні поняття, теорії, підходи до вивчення. Історія виникнення тестів інтелекту. Шкали Біне-Сімонна, їх модифікації. Шкали Стенфорда-Бине.
2. Поняття про коефіцієнт інтелектуальності (IQ). Невербальні тести інтелекту (прогресивні матриці Равена, вільний від культури тест Р.Кеттелла).
3. Вербальні тести інтелекту, їх переваги та недоліки. Характеристика тестів Д. Векслера, Р. Амтхауера.
4. Вітчизняні дослідження в галузі діагностики розумового розвитку (шкільний тест розумового розвитку – ШТРР, тест розумового розвитку молодших школярів – ТРРМШ).
5. Діагностика спеціальних здібностей. Поняття про загальні та спеціальні здібності. Класифікація спеціальних здібностей у зарубіжній психології (тести сенсорних здібностей, моторні тести, тести технічних (механічних) здібностей, професійні тести). Галузі використання спеціальних здібностей.
6. Діагностика пізнавальних процесів (пам'яті, мислення, уваги, сприйняття).

Основні поняття: інтелект, спадковість, соціальне середовище, коефіцієнт інтелекту, структура інтелекту, тести інтелекту, діагностика креативності, діагностика пізнавальної сфери.

Тема 5. Діагностика емоційно-мотиваційної сфери

1. Емоційна індивідуальність особистості: динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, загальна емоційна спрямованість особистості.
2. Діагностика емоційних властивостей особистості. Темперамент та емоційні прояви особистості. Діагностика темпераменту.
3. Діагностика емоційних станів особистості. Методика Спілбергера (діагностика ситуативної та особистісної тривожності). Методика Філіпса «Діагностика шкільної тривожності». Опитувальник САН. Діагностика емпатійності (М.Ю. Юсупов «Діагностика емпатії»).
4. Діагностика стресових станів. Види стресів, динаміка стресового стану, індивідуальний сценарій стресової поведінки.

Основні поняття: динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, стрес, емпатійність, емоційна спрямованість особистості.

Модуль III. ДІАГНОСТИКА МІЖОСОБИСТІСНИХ ВЗАЄМОДІЙ

Тема 6. Соціально-психологічне вивчення колективів

1. Особливості ставлення особистості до інших. Типи ставлень до оточуючих.
2. Методика діагностики міжособистісних відносин Т.Лірі. Діагностика індивідуально-особистісних властивостей особистості, що впливають на її ставлення до інших людей. Соціометрія Дж.Морено. Референтометрія. Діагностика рівня розвитку групи як колективу. Вивчення ціннісно-

орієнтовної єдності. Діагностика соціально-психологічного клімату групи.
Методика вивчення привабливості роботи як показника соціально-психологічного клімату.

3. Діагностика комунікативних і організаторських умінь особистості.
Діагностика тактики поведінки в конфліктній ситуації. Тест К.Томаса.
Лідерство. Ефективність лідерства. Прийняття рішення в різних життєвих ситуаціях. Експертна оцінка психологічних характеристик керівника.

Основні поняття: мала соціальна група, колектив, взаємодія, спілкування, потреба в спілкуванні, комунікативні і організаторські уміння, конфлікт, методики непрямой оцінки міжособистісних взаємин, методика експертної оцінки, соціометричне вимірювання, аутосоціометричні методи, референтометрія, ціннісно-орієнтовна єдність групи, соціально-психологічний клімат групи, соціонічні тести, лідерство.

Тема 7. Психолого-педагогічна психодіагностика

1. Діагностика дітей дошкільного віку.

- Діагностика дітей раннього віку. Таблиці розвитку Гезелла. Шкала розвитку Д.Лешлі. Шкали розвитку немовлят Бейлі.

- Особливості завдань для психолого-педагогічного обстеження дітей 3-5 та 5-7 років.

- Діагностика готовності до школи. Поняття та структура психологічної готовності. Діагностика особистісної готовності (методика визначення домінуючого мотиву у афективно-потребнісній сфері дитини Н.І. Гуткіна, методика «Мотиваційні переваги» Д.В.Солдатова). Діагностика сформованості передумов учбової діяльності (методики «Графічний диктант» Д.Б.Ельконіна; «Узор» Л.І.Цеханської; «Діагностика рівня саморегуляції дитини у інтелектуальній діяльності» У.В. Ульєнкової). Програми діагностики психологічної готовності дітей до навчання у школі.

3. Діагностика молодших школярів та підлітків. Програма вивчення учнів молодшого шкільного віку. Специфіка завдань для психолого-педагогічного обстеження учнів 1 – 4-х класів. Вивчення особливостей адаптації першокласників до школи. Вивчення причин дезадаптації. Діагностика сформованості в учнів третіх класів основних новоутворень віку та готовності до переходу в середню школу. Методи психодіагностики пізнавальних процесів. Вивчення міжособистісних взаємин учнів. Модифікація тесту Розенцвейга.

Основні поняття: шкільна психологічна служба, діагностика готовності до школи, діагностика рівня сформованості навчальної діяльності учнів, діагностика обдарованості і здібностей, діагностика розумового розвитку та успішності, адаптації першокласників до школи, основні новоутворення віку, психодіагностика пізнавальних процесів.

Орієнтовна тематика практичних занять

Тема 1. Історія та методологія психологічної діагностики

Практичне заняття

1. Психодіагностика як наука.
2. Розвиток зарубіжної та вітчизняної психодіагностики.
3. Тенденції становлення сучасних напрямів у психодіагностиці.
4. Основні структурні елементи психодіагностики.

Робота з методиками

1. Практична робота з опитувальником ЕРІ (Г. Айзенка).
2. Ознайомлення з методикою Дембо-Рубінштейна.

Тема 2. Психометричні основи психодіагностики

Практичне заняття

1. Стандартизація шкал. Основні види шкальних оцінок.
2. Норми тесту. Відносність норм.
3. Надійність тестів. Основні види надійності.
4. Валідність тестів. Типи валідності.
5. Достовірність тестів.

Робота з методиками

1. Конструювання тестів. Побудова первинної форми тесту.
2. Оцінка об'єктивності запитань. Встановлення емпіричної валідності.

Тема 3. Діагностика характерологічних особливостей

Практичне заняття

1. Феноменологія, структура й динаміка особистості.
2. Методи вивчення особистості.
3. Особистісні опитувальники. Види особистісних опитувальників:
 - а) класифікація особистісних опитувальників за діагностичною спрямованістю;
 - б) класифікація на основі принципу конструювання;
 - в) класифікація за кількістю вимірюваних властивостей.
4. Діагностика рис особистості.
5. Типологічна діагностика особистості.

Робота з методиками

1. Ознайомлення з методикою 16 факторного аналізу Р.Кеттелла.
2. Робота з методикою Шмішека.

Тема 4. Діагностика когнітивної сфери

Практичне заняття

1. Поняття «інтелект».
2. Теорії структури інтелекту: а) структура інтелекту за Дж.Гілфордом; б) позиція визначення інтелекту Ч. Спірмена; в) структура інтелекту за Л.Терстоуном; г) структура інтелекту за Айзенком; ж) структура інтелекту за Мейлі.

3. Інтелект, спадковість, соціальне середовище.
4. Психометричні методи виміру інтелекту. Тест Амтхауера.
5. Оцінка інтелекту. Коефіцієнт інтелекту.
6. Психодіагностика здібностей. Тест «ШТРР».
7. Діагностика креативності.

Робота з методиками

1. Ознайомлення з шкільним тестом розумового розвитку (ШТРР).
2. Ознайомлення з тестом Векслера.

Тема 5. Діагностика емоційно-мотиваційної сфери

Практичне заняття

1. Поняття про емоції та почуття.
2. Методи психодіагностики почуттів та емоцій.
3. Методи психодіагностики мотиваційної сфери.

Робота з методиками

1. Методика діагностики реактивної та особистісної тривожності Спілбергера-Ханіна.
2. Опитувальник мотивації А. Мехрабяна.
3. Тест гумористичних фраз (ТЮФ).

Тема 6. Соціально-психологічне вивчення колективів

Практичне заняття

1. Особливості дослідження міжособистісних стосунків у групі.
2. Соціометричний метод Дж.Морено у діагностиці малих груп.
3. Методи діагностики комунікативних і організаторських умінь.
4. Специфіка діагностики сімейних стосунків.

Робота з методиками

1. Ознайомлення з методикою діагностики міжособистісних стосунків Т.Лірі.
2. Ознайомлення з методикою діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки Т.Томаса.

Тема 7. Психолого-педагогічна психодіагностика

Практичне заняття

1. Специфіка діагностичної роботи з дітьми дошкільного віку.
2. Діагностика готовності до школи.
3. Методи психодіагностики пізнавальних процесів та особистості молодших школярів.
4. Методи діагностики дітей молодшого шкільного віку з ЗПР.
5. Методи психодіагностичного дослідження пізнавальних процесів підлітків.
6. Діагностика акцентуацій характеру у підлітковому віці.
7. Діагностика профорієнтації у старших школярів.

Робота з методиками

1. Методики діагностики психологічної готовності до школи.
2. Патохарактерологічний діагностичний опитувальник (ПДО) А.Лічко.

Запитання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема 1. Історія та методологія психологічної діагностики

1. Загальна характеристика психодіагностичного методу та психодіагностичних підходів (об'єктивний, суб'єктивний, проєктивний).
2. Класифікація методів психодіагностики.
3. Класифікації методів за Й.Шванцара.
4. Класифікації психодіагностичних методів за В.К.Гайде, В.П.Захаровим, В.В.Століним.
5. Стандартизовані самозвіти. Характеристика тестів-опитувальників (одновимірні та багатовимірні опитувальники, опитувальники рис особистості, типологічні опитувальники, опитувальники мотивів, інтересів, цінностей, установок особистості. Характеристика ідеографічних технік.
6. Проєктивні методи в психодіагностиці. Проєктивний підхід до вивчення особистості; принципи, що лежать в основі проєктивного дослідження особистості. Проблеми реалізації проєктивного підходу. Загальна характеристика проєктивних методик: особливості, що відрізняють їх від інших методик (особливості стимульного матеріалу, поставленої перед респондентом задачі, обробки і інтерпретації результатів); переваги і недоліки. Класифікація проєктивних методик: конститутивні, конструктивні, інтерпретативні, патаретичні, експресивні, імпресивні, адитивні.

Тема 2. Психометричні основи психодіагностики

1. Етапи психодіагностичного процесу (етап збору даних, етап переробки та інтерпретації, етап прийняття рішення).
2. Поняття про психодіагностичний діагноз.
3. Перемінні (фактори), що впливають на результати психологічного тестування
4. Ситуативна перемінна психодіагностичного обстеження.
5. Перемінна мети обстеження: наукове дослідження, інформування, психологічна корекція.
6. Перемінна тестового психодіагностичного завдання. Діагностичний експеримент у психології: орієнтуючий ("пілотажний"), критичний, методичний.
7. Перемінна особистості досліджуваного. Типи досліджуваних.
8. Перемінна особистості психолога в обстеженні.

Тема 3. Діагностика характерологічних особливостей

- Психодіагностика індивідуальної свідомості. Методики, спрямовані на виявлення якісних особливостей індивідуальної свідомості, системи словесних параметрів, що лежать в основі сприймання людиною себе та інших людей, об'єктів і ставлень. Репертуарні особистісні тести. Тест Келлі. Комп'ютерний варіант Келлі-2000.
- Самосвідомість як об'єкт психодіагностики.

3. Методи діагностики самосвідомості (опитувальник самоствавлення (В.В.Столін); методика Q-сортування Стеффенсона; методи вимірювання локусу контролю; проєктивна методика «Дім, дерево, людина»).

Тема 4. Діагностика когнітивної сфери

1. Діагностика творчих здібностей.
2. Креативність та інтелект.
3. Тест креативності П.Торранса.
4. Вивчення творчих здібностей у вітчизняній психології. Проблеми вітчизняної діагностики творчих здібностей.
5. Особливості творчого мислення (конвергентного і дивергентного).

Тема 5. Діагностика емоційно-мотиваційної сфери

1. Поняття про мотив та мотивацію. Теоретичні підходи до аналізу мотивації (особистісний підхід, процесуальний, об'єктний).
2. Співвідношення мотивів із потребами, схильностями, установками, спрямованістю особистості, особистісним смислом.
3. Методи діагностики мотивації. Малюнковий тест фрустрації Розенцвейга. Методика мотиваційної індукції Ж.Ньютена. Тест гумористичних фраз. Вимірювання мотивації досягнення. Опитувальник для вимірювання потреби в досягненні. Тест-опитувальник А. Мехрабіана для вимірювання мотивації досягнення: мотив прагнення до успіху і мотив уникнення невдачі. Методика оцінки мотивації уникання невдач Т.Елерса. Опитувальник Херманса – оцінка мотивації у дітей 10-16 років та дорослих.

Тема 6. Соціально-психологічне вивчення колективів

1. Сім'я як об'єкт психологічної діагностики: діагностика узгодженості сімейних цінностей і рольових установок подружньої пари, діагностика міжособистісних відносин в подружніх парах, задоволеності шлюбом, психологічного клімату в сім'ї.
2. Ставлення батьків до дітей.
3. Використання тесту Лірі в практичній роботі психолога служби знайомств.

Тема 7. Психолого-педагогічна психодіагностика

1. Основи професійної психодіагностики. Концепції профорієнтації. Використання психологічних тестів. Схема індивідуальної бесіди з учнями. Методика «Мотиви вибору професії», тест Д.Голланда, диференційно-діагностичний опитувальник, карта інтересів, методика вивчення здібностей учнів.
2. Діагностика порушень розвитку дитини. Поняття ЗПР. Принципи психолого-педагогічної діагностики ЗПР.
3. Діагностика чинників емоційно-особистісної дезадаптації.
4. Дисгармонічний психічний розвиток. Психопатія. Невропатія, неврози. Діагностика агресивності. Карта спостережень. Проєктивні методики

(малюнок неіснуючої тварини, тест руки, кінетичний малюнок сім'ї).
Методика Басса-Дарки.
5. Діагностика недоліків та порушень в поведінці.

IV. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основна література

1. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование. – СПб.: Питер, 2001. – 688 с.
2. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика личности. – К.: Здоровье, 1989. – 168 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика. – СПб.: Питер, 2006. – 351 с.
4. Гудвин Дж. Исследование в психологии: методы и планирование. – СПб.: Питер, 2004. – 558 с.
5. Мельников В.М., Ямпольский Л.Т. Введение в экспериментальную психологию личности. – М.: Просвещение, 1985. – 319 с.
6. Немов Р.С. Психология: Учеб для студ-ов пед. вузов: В 3 кн. – Кн. 3. – М.: Просвещение: ВЛАДОС, 1995. – 512 с.
7. Носс И.Н. Руководство по психодиагностике. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 688 с.
8. Общая психодиагностика / А.А. Бодалев, В.В. Столин, В.С. Авансов и др. – СПб.: Речь, 2003. – 439 с.
9. Овчарова Р.В. Технология практического психолога образования: Учеб. пособие для студентов вузов и практических работников. – М.: ТЦ «Сфера» при участии «Юрайт – М», 2001. – 448 с.
10. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии / Под ред. А.А. Крылова, С.А. Маничева. – СПб.: Питер, 2000. – 560 с.
11. Проективная психология / Пер. с англ. – М.: Апрель Пресс, ЭКСМО-Пресс, 2000. – 528 с.
12. Психодиагностика: теория и практика / Общ. ред. Н.Ф. Талызиной – М.: Прогресс, 1986. – 207 с.
13. Психологическая диагностика: Учеб. пособие / Под ред. М.К. Акимовой, К.М. Гуревича. – СПб.: Питер, 2007. – 652 с.
14. Скребець В.О. Основы психодіагностики: Навч. посібник. – К.: Слово, 2003. – 192 с.
15. Шевандрин Н.И. Психодиагностика, коррекция и развитие личности. – М.: Владос, 1998. – 512 с.

2. Додаткова література

16. Абрамова Г.С. Практическая психология. – Екатеринбург: Деловая книга, 1998. – 368 с.
17. Аванесов В.С. Тесты в социологическом исследовании. – М.: Наука, 1982. – 189 с.
18. Альманах психологических тестов. – М.: КСП, 1997. – 320 с.
19. Березин Ф.Б., Мирошников М.П., Романец Р.В. Методика многостороннего исследования личности. – М.: Медицина, 1976. – 186 с.
20. Богданова Т.Г., Корнилова Т.В. Диагностика познавательной сферы

- ребенка. – К.: Кофф, 1997. – 68 с.
21. Брейхер В.М., Бурлачук Л.Ф. Психологическая диагностика интеллекта и личности. – К.: Вища школа, 1978. – 142 с.
22. Гильбух Ю.З. Психодиагностика в школе. – М.: Знание, 1989. – 80 с.
23. Гласс Дж., Стэнли Дж. Статистические методы в педагогике и психологии. – М.: Прогресс, 1976. – 494 с.
24. Готтсданкер Р. Основы психологического эксперимента: Учеб. пособие. Пер. с англ. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1982. – 464 с.
25. Гуткина Н.И. Психологическая готовность к школе. – М.: Компенсационный центр, 1993. – 176 с.
26. Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога / Под ред. Дубровиной И.В. – М.: Изд-во АПН СССР, 1987. – 178 с.
27. Дилео Д. Детский рисунок: диагностика и интерпритация. / Е.Фатюшина (пер.с англ.); Е. Рыбина (ред.). – М.: Апрель Пресс: Эксмо-Пресс, 2001. – 272 с.
28. Дружинин В.Н. Психодиагностика общих способностей. – М.: Академия, 1996. – 224 с.
29. Дружинин В.Н. Когнитивные способности: структура, диагностика, развитие. – М.: ПЕРСЭ; СПб.: ИМАТОН-М, 2001. – 224 с.
30. Дюк В.В. Компьютерная психодиагностика. – СПб.: Братство, 1994. – 364 с.
31. Еникеев М.И. Психологическая диагностика: стандартизированные тесты. – М.: Приор-издат, 2003. – 283 с.
32. Икгенкамп К. Педагогическая диагностика. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
33. Кулагин Б.В. Основы профессиональной психодиагностики. – Л.: Медицина, 1984. – 216 с.
34. Леонтьев Д.А. Тематический апперцептивный тест. – М.: Смысл, 1998. – 254 с.
35. Люшер М. Сигналы личности: ролевые игры и их мотивы. – Воронеж, НПО «МОДЕК», 1995. – 176 с.
36. Непомнящая Н.И. Психодиагностика личности: теория и практика. – М.: ВЛАДОС, 2001. – 192 с.
37. Основы психодиагностики / Под общей ред. Шмелева А.Г. – Москва, Ростов-на-Дону: Феникс, 1996. – 544 с.
38. Практическая психология образования: Учебник / Под ред. Дубровиной И.В. – М.: Сфера, 1998. – 528 с.
39. Практикум по психологии / Под ред. А.Н. Леонтьева, Ю.Б. Гиппенрейтер. – М.: Изд-во МГУ, 1972. – 248 с.
40. Практикум по психодиагностике. Прикладная психодиагностика / МГУ им. М.В. Ломоносова. Фак. психологии; Беляева И.Ю., Бурмистров И.В., Зинченко А.И. и др. – М.: Изд-во МГУ, 1992. – 116 с.
41. Прыгин Г.С. Основы психодиагностики: принципы и методы. История развития. Основы психометрики: Учеб. пособие для студ. вузов,

- обучаючихся по направлению и спец. «Психология». – М.: Психология, 2003. – 191 с.
42. Психология личности: тесты, опросники, методики / Авт. сост Н.В. Киршева и Н.В. Рябчикова. – М.: Геликон, 1995. – 220 с.
43. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога в образовании. – М.: ВЛАДОС, 1995. – 529 с.
44. Романова Е.С., Потемкина О.Ф. Графические методы в психологической диагностике – М.: Дидакт, 1992. – 256 с.
45. Семаго Н.Я., Семаго М.М. Теория и практика оценки психического развития ребенка. Дошкольный и младший школьный возраст. – СПб.: Речь, 2005. – 384 с.
46. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии. – СПб.: Речь, 2000. – 350 с.
47. Собчик Л.Н. Психология индивидуальности. Теория и практика психодиагностики. – СПб.: Речь, 2003. – 624 с.
48. Собчик Л.Н. Диагностика индивидуально-типологических свойств и межличностных отношений: Практ. руководство. – СПб.: Речь, 2003. – 96 с.
49. Сонин В.А. Психодиагностическое познание профессиональной деятельности: Учеб. пособие. – СПб.: Речь, 2004. – 408 с.
50. Суходольский Г. В. Основы математической статистики для психологов. – Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1972. – 429 с.
51. Франселла Ф., Баннистер Д. Новый метод исследования личности: Руководство по репертуарным личностным методикам – М.: Прогресс, 1987. – 234 с.

ПРОГРАМА КУРСУ «ПАТОПСИХОЛОГІЯ»

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Діяльність психолога має бути спрямована на підвищення психічних можливостей та адаптаційних ресурсів, на гармонізацію психічного розвитку, охорону здоров'я, профілактику й подолання хвороби, психологічну реабілітацію особистості.

Об'єктом патопсихології є людина зі складностями адаптації і самореалізації, пов'язаними з фізичними, соціальними, духовними порушеннями. Предметом професійної діяльності психолога в галузі патопсихології є відхилення та порушення психічних процесів і станів, індивідуальні й міжособистісні відмінності, соціально-психологічні феномени, які проявляються в різних галузях людської діяльності. Опанувавши основи патопсихології, психолог зможе здійснювати професійну діяльність у закладах освіти, охорони здоров'я, центрах соціальної допомоги населенню та реабілітаційних центрах, сфері управління, виробництва і бізнесу, виправних закладах за допомогою засобів діагностичної, експертної, корекційної, профілактичної, реабілітаційної, консультативної, науково-дослідної, культурно-просвітницької, навчально-виховної роботи.

Підписано до друку 26.11.2008 р. Формат 60x84/8.

Папір офсетний. Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 28,37. Обл.-вид. арк. 18,4

Зам. № 705

Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26